

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 299/2021-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] – [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] – [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] – [REDACTED], všetci zastúpení JUDr. Tatianou Polkovou, advokátkou, Na priekope 174/13, Žilina, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 10 Co 37/2020 z 30. apríla 2020 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. augusta 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 10 Co 37/2020 z 30. apríla 2020. Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd vyslovil porušenie ich v tomto bode označených práv a napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhujú, aby im boli priznané trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva nasledovný stav veci:

3. Sťažovatelia sa v postavení žalobcov v 1., 2. a 5. rade domáhali v konaní pred Okresným súdom Žilina (ďalej len „okresný súd“) vedenom pod sp. zn. 4 C 12/2014 určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam (bližšie špecifikovaných v napadnutom uznesení, pozn.). Okresný súd rozsudkom č. k. 4 C 12/2014-301 zo 16. februára 2018 určil, že vlastníckymi nehnuteľnosťami sú žalobcovia, každý v spoluvlastníckom podiele 1/5, a zároveň priznal žalobcom voči žalovaným nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3.1 Proti výroku o trovách konania v rozsudku okresného súdu podali žalovaní odvolanie. Krajský súd napadnutým uznesením ponechal nedotknutým výrok o určení vlastníckeho práva žalobcov, zmenil rozsudok okresného súdu o trovách prvoinštančného konania tak, že žalobcovia majú voči žalovaným nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 30 %. Žalovaným voči žalobcom zároveň priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 40 %.

4. Krajský súd uviedol, že aplikáciu § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ktorý umožňuje výnimočné nepriznanie náhrady trov konania strane, ktorej by inak tento procesný nárok patril (v tomto prípade procesný úspech na strane žalobcov, pozn.), už posudzoval aj okresný súd. Podľa názoru krajského súdu medzi takéto dôvody hodné osobitného zreteľa je potrebné nepochybne zaradiť širšie súvislosti konkrétneho prípadu a poukázal najmä na skutočnosť, že síce v konečnom dôsledku bolo hmotné právo žalovaných popreté výsledkom súdneho konania, avšak pred týmto rozhodnutím bolo ich právo potvrdené štátnym orgánom, a to v rámci súdneho konania o dedičstve a aj v rámci administratívneho konania o ROEP. Krajský súd vzhladol primárnu príčinu sporu medzi žalobcami a žalovanými v nesprávnom postupe príslušných štátnych orgánov (nie v konaní žalovaných), pričom žalovaní postupovali s dôverou v správnosť postupu štátnych orgánov, keď ich vlastníctvo vyplývalo z údajov evidencie katastra nehnuteľností. Na druhej strane krajský súd prihliadol aj na následnú chronológiu súdneho konania, ktorá už čiastočne opodstatňuje aj argumentáciu žalobcov. Napriek existencii jednoznačných dôkazov zo strany žalobcov a zistenému faktickému stavu (sporné pozemky užívali výlučne právni predchodcovia žalobcov a nesprávnym postupom došlo k zápisu vlastníckeho práva žalovaných, pozn.), zvolená procesná obrana žalovaných prispela k celkovej dĺžke konania (od roku 2014).

5. Krajský súd následne hodnotil určujúce hľadiská – nevyhnutnosť uplatniť svoje právo súdnou cestou, úspech v spore, spornosť založená/vyvolaná nesprávnym zápisom v evidencii nehnuteľností, zvolený spôsob obrany žalovaných, ktoré vyznievajú tak v prospech, ako aj v neprospech oboch sporových strán. Pri hľadaní riešenia zodpovedajúceho spravodlivému usporiadaniu veci považoval krajský súd za primerané uloženie povinnosti žalovaným nahradiť žalobcom trovy prvoinštančného konania v rozsahu 30 %.

6. Výška trov odvolacieho konania je už len jednoduchým matematickým prepočtom, ktorý krajský súd odôvodnil tak, že žalovaní boli v odvolacom konaní úspešní v časti, „... keďže sa domáhali rozhodnutia o nepriznaní náhrady trov konania žalobcom, avšak krajský súd len znížil okresným súdom žalobcom priznanú výšku tejto náhrady (okresným súdom priznaných - 100%, odvolací návrh žalovaných - nepriznanie žiadnej náhrady, rozhodnutie odvolacieho súdu - 30%, úspech žalobcov v odvolacom konaní tak predstavuje 30%). Úspech žalovaných v odvolacom štádiu konania tvorí 70%, ich čistý úspech (70% - 30%) tak činí 40%. V rozsahu čistého úspechu preto patrí žalovaným voči žalobcom náhrada trov odvolacieho konania, o ktorej (konkrétnej) výške rozhodne súd prvej inštancie.“

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, v ktorej namietajú najmä aplikáciu § 257 CSP, ktorú považujú zo strany krajského súdu za svojvoľnú.

Podľa názoru sťažovateľov je záver krajského súdu len jednostranným hľadáním spravodlivosti a opomína sa právo na spravodlivé konanie aj na strane sťažovateľov (žalobcov).

8. Sťažovatelia poukázali na znalecký posudok z 31. októbra 2014, z ktorého vyplýva dôvodnosť podanej žaloby, pričom tieto závery potvrdil vo vyjadrení z 30. októbra 2014 aj Okresný úrad Žilina, katastrálny odbor. Žalovaní však zotrvali v súdnom spore a neakceptovali ani návrh sťažovateľov na mimosúdnu dohodu. Sťažovatelia tvrdia, že pri existujúcom skutkovom stave sa nemožno stotožniť s krajským súdom uvedenému dôvodmi aplikácie § 257 CSP.

9. V závere sťažovatelia namietajú, že im krajský súd žiadnym spôsobom neumožnil reagovať na ním zamýšľanú aplikáciu § 257 CSP, pričom o použití tohto ustanovenia sa sťažovatelia dozvedeli až zo samotného písomného vyhotovenia napadnutého uznesenia. Porušenie práva na spravodlivý proces sťažovatelia vidia v tom, že im krajským súdom nebol vytvorený procesný priestor, aby sa mohli vyjadriť k aplikácii § 257 CSP, čím im bola odňatá možnosť konať pred súdom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Sťažovatelia sú v konaní zastúpení kvalifikovaným právnym zástupcom v zmysle § 34 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Ústavný súd vlastnou činnosťou zistil, že napadnuté uznesenie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 19. júna 2020, a konštatuje, že lehota na podanie ústavnej sťažnosti je zachovaná.

12. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti namietajú, že napadnuté uznesenie krajského súdu je svojvoľné a namietajú aj nedôvodnosť aplikácie § 257 CSP, v dôsledku čoho došlo k porušeniu ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Úlohou ústavného súdu v tomto konaní bolo posúdiť, či krajský súd v napadnutom uznesení ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom rozhodol o nepriznaní časti náhrady trov konania z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

13. Prvoradou úlohou ústavného súdu je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („iura novit curia“). Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (m. m. I. ÚS 19/02, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06).

14. Ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08,

z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018, II. ÚS 566/2018, II. ÚS 19/2020).

15. Ustanovenie § 257 CSP umožňuje súdu, aby v rámci svojho uváženia v medziach tohto zákonného ustanovenia nepriznal náhradu trov konania tomu účastníkovi, ktorému inak patrí ich náhrada. Dôvodom na použitie uvedeného ustanovenia môžu byť len okolnosti hodné osobitného zreteľa, ktoré Civilný sporový poriadok neuvádza ani exemplifikatívne, čo však neznamená, že tým vytvára priestor na voľnú úvahu súdu. Pri skúmaní, či existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, treba prihliadnuť na osobné, zárobové, majetkové a iné pomery účastníkov, procesný postoj účastníkov, a to na oboch stranách sporu, okolnosti, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nárokov, pričom hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (I. ÚS 118/2017, I. ÚS 269/2018).

16. Závery krajského súdu o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa v tejto veci založených na v napadnutom uznesení citovaných skutkových zisteniach a ich hodnotení nemožno považovať za ústavne nesúladne. Ústavný súd konštatuje, že právny názor vyslovený krajským súdom v napadnutom uznesení (bod 4 a 5 tohto rozhodnutia) má aj podľa ústavného súdu racionálny základ, a je preto legitímny a z ústavného hľadiska akceptovateľný. Skutočnosť, že sa žalovaní v konaní o určenie vlastníckeho práva aktívne bránili, nemôže byť pri rozhodovaní o náhrade trov konania pripočítaná v ich neprospech. Podstatné v tomto prípade bolo, že žalovaní nezadali príčinu na podanie žaloby. Uvedené konštatoval aj krajský súd, keď uviedol, že „... *primárna príčina sporného stavu nebola vyvolaná konaním/zavinením žalovaných, ale nesprávnym postupom príslušných štátnych orgánov...*“.

16.1 Ústavný súd k námietke sťažovateľov, že sa nemali možnosť vyjadriť k nepriznaniu časti náhrady trov konania z dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 257 CSP, uvádza, že sa sťažovatelia k tejto skutočnosti vyjadrili podaním, ktorým zaujali stanovisko k odvolaniu žalovaných proti napadnutému uzneseniu krajského súdu.

17. Krajský súd dostatočne ozrejmil myšlienkové pochody, ktoré ho viedli k posúdeniu základnej právnej otázky, ktorou bolo nepriznanie časti náhrady trov konania z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a preto jeho závery vyslovené v danej veci nemožno kvalifikovať ako svojvoľné, ale ako také, ktoré (v posudzovanom prípade, pozn.) sú v súlade s obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Vzhľadom na uvedené neexistuje ústavne relevantný dôvod na to, aby ústavný súd svojím rozhodnutím do napadnutého uznesenia krajského súdu zasahoval, pretože jeho odôvodnenie nesignalizuje takú príčinnú súvislosť s namietaným porušením základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne zakladala dôvod na vyslovenie ich porušenia.

19. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť pri jej predbežnom prerokovaní musel odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

20. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2021

Robert Šorl
predseda senátu